

DOI: 10.31866/2616-7603.3.1.2020.207515

УДК 338.48-6(477.83):7/8(=112.2)

НІМЕЦЬКА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК РЕСУРС ДЛЯ РОЗВИТКУ НОСТАЛЬГІЙНОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Юлія Дорош

Викладач; ORCID: 0000-0002-6849-3142; e-mail: yudorosh07@gmail.com

Львівський інститут економіки і туризму, Львів, Україна

Анотація

У статті проаналізовано німецьку історико-культурну спадщину у Львівській області як ресурс для розвитку ностальгійного туризму. Окреслено основні підходи до розуміння ностальгійного туризму та уточнено сутність цього поняття. Виокремлено види ностальгійного туризму. Запропоновано класифікацію ресурсів, які використовуються при організації ностальгійних подорожей. Досліджено географію німецьких колоній, а також австрійських і німецьких військових поховань. Розроблено власну методику бальної оцінки туристичної привабливості німецьких колонійних поселень з використанням дев'ятих параметрів та здійснено їхню оцінку на території Львівщини. Схарактеризовано найбільші та найвідоміші німецькі й австрійські військові поховання періоду Першої й Другої світових воєн. Проаналізовано наявність на туристичному ринку України туристичних продуктів із використанням німецької історико-культурної спадщини.

Ключові слова: ностальгійний туризм; туристичні ресурси; колонія; військове поховання; ностальгійні тури

Постановка проблеми

Сучасний стан розвитку туристичної галузі України характеризується стрімким впровадженням нових форм і видів туризму. Серед видів туризму, перспективних для розвитку в Україні, важливе місце посідає ностальгійний туризм. Найважливіше значення для розвитку ностальгійного туризму мають прикордонні території, де, у зв'язку з історичними обставинами, змінювалися кордони та відбувалася міграція населення. Одним із таких регіонів є Львівська область. Значною групою туристичних ресурсів для ностальгійного туризму представлена німецька історико-культурна спадщина. На території області знаходяться численні колоніальні поселення, цвинтарі німецьких та австрійських військових. Історико-географічні особливості розвитку території Львівщини зумовили значну різноманітність ресурсів ностальгійного туризму, проте їх мало використовують у туристичній галузі. На сьогодні актуальним завданням є вивчення ресурсів, які можуть стати основою для органі-

зації ностальгійних турів, та врахування специфіки організації таких турів. Туристи, які подорожують з ностальгійною метою, здебільшого не звертаються до послуг туристичних фірм, і на своєму шляху можуть зіткнутися з багатьма труднощами.

Метою статті є дослідження ресурсів ностальгійного туризму у Львівській області, аналіз проблем і перспектив їхнього використання. Крім того, важливими завданнями є оцінка ресурсів, які можуть стати основою для організації ностальгійного туризму та характеристика їхнього просторового розміщення на території області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню проблем формування та становлення ностальгійного туризму в Україні присвячені праці С. Кузика, М. Кляпа, Ф. Шандора, О. Вуйчик. Вивчення німецьких колоній та загалом німецького населення в Галичині займається П. Штойко. Проте, на нашу думку досі не є достатньо розкритою технологія організації турів для ностальгійних туристів в контексті залучення німецької культурної спадщини Львівської області.

Виклад основного матеріалу

На сьогодні існує декілька різних підходів до визначення поняття «ностальгійний туризм». Слово «ностальгія» у перекладі з грецької означає «туга за батьківщиною», що виникає як наслідок відриву людини від рідних місць, від своєї країни. Відвідування своєї етнічної батьківщини людиною, яка народилася і виховувалася в іншому соціокультурному середовищі, є своєрідним генетично сформованим «покликом предків». Щоразу більше людей виявляють бажання відвідати історичну батьківщину своїх батьків, дідів, прадідів або ж відвідати місця поховань своїх славетних одноплемінників. До ностальгійного туризму відносять також подорожі з метою відвідування родичів і друзів («relative & friends visitors tour»), які проживають на історичній батьківщині (*Методичні вказівки*, 2012, с. 40).

Для позначення цього виду туризму використовують також термін «сентиментальний туризм», який фактично є синонімом. Складнішим є розуміння поняття «етнічний туризм». В деяких працях воно вживається також як синонім ностальгійного туризму. Адже ностальгійний туризм часто має етнічну специфіку, оскільки він пов'язаний з відвідуванням представниками певних етнічних спільнот місць свого історичного проживання. Однак, частіше етнічний туризм трактується як набагато ширше поняття – різновид пізнавального туризму, що передбачає організацію туристичних поїздок у регіони історичного проживання певного етносу для ознайомлення з його матеріальною та духовною культурою, збереженою в автентичному середовищі (Орлова, 2009).

Залежно від мети подорожі можна виділити щонайменше три види ностальгійного туризму: поїздки для побачення з рідними; відвідання місць, із якими пов'язані важливі події в особистому житті людини; відвідання місць, із якими пов'язана історія етнічної спільноти до якої відносить себе людина, або важливі моменти життя родини, предків (Вуйчик, 2009).

Ще однією класифікаційною ознакою може бути поділ ностальгійного туризму за цільовою аудиторією, оскільки потенційними споживачами ностальгійного туристичного продукту є особи, які в різні часи і за різних обставин емігрували з України, або ж наступні покоління нащадків цих емігрантів. Цих людей можна поділити на дві категорії: українці за національністю, які в різний період емігрували з українських земель (українська діаспора); представники інших національностей, які в минулому проживали в Україні та емігрували звідси в силу політичних, економічних, соціальних та інших чинників (Лозинський та ін., 2013, с. 95).

Таким чином, можна стверджувати, що ностальгійний туризм – це вид туризму, який об'єднує подорожі з метою відвідання історичної батьківщини, місць, звідки походять предки або звідки турист колись емігрував. Організація ностальгійного туризму має певні особливості, які необхідно враховувати при плануванні його розвитку в регіоні.

Для розвитку ностальгійного туризму залучаються здебільшого історико-культурні ресурси регіону з виділенням їх етнічної специфіки, серед яких найважливішими є: поховання та цвинтарі; сакральні об'єкти (костели, кірхи, синагоги тощо); колишні колоніальні поселення; елементи архітектурної забудови; звичаї та обряди етнічних груп; поселення, з яких було депортовано людей; місця пов'язані з видатними подіями і діями.

Розвиток ностальгійного туризму на Львівщині визначають такі передумови:

- поліетнічний склад населення у минулому, впродовж багатьох століть;
- масова еміграція населення у різні історичні періоди;
- колонізація території представниками інших національностей (зокрема, створення німецьких колоній);
- активні бойові дії під час Першої та Другої світових воєн, наслідком яких є наявність великої кількості поховань;
- примусова депортація населення з місць історичного проживання;
- акти геноциду проти представників певної нації (наприклад, голокост під час Другої світової війни, котрий призвів до масового знищення єврейського населення);
- перерозподіл державних кордонів (зокрема, входження Західної України до складу СРСР у 1939 р.).

Львівська область належить до тих регіонів України, де є найсприятливіші умови для розвитку ностальгійного туризму. Це зумовлено, насамперед, такими чинниками:

1. Населення Галичини на кінець XIX – початок XX ст. було надзвичайно різноманітним з доволі неоднорідним етнічним складом населення. Зокрема, у цей період найчисленнішими групами населення були українці (64,5%), поляки (21,0%), євреї (13,7%), німці (0,3 %) (Eberhardt, 2003). Дослідження статистичних даних урядового перепису населення Польщі свідчить, що в 1921 р. у Галичині проживало 30209 німців, в тому числі у Львівському воєводстві – 12130 (Боднарчук, 2013, с. 98). Зокрема, німці створювали окремі поселення-колонії, які зараз є привабливим об'єктом для ностальгійного туризму.

2. Галичина була регіоном з низьким рівнем економічного розвитку, це призвело до того, що з її території мігрувало в пошуках роботи сотні тисяч українців. Відомо, що українці Львівщини брали участь в усіх чотирьох хвилях української еміграції, таким чином сформувавши численну українську діаспору в США, Канаді,

Аргентині, Бразилії, Австралії, Росії, Італії, Іспанії й інших країнах світу (Лозинський та ін., 2013, с. 95).

3. На території Галичини постійно відбувалися військові дії у період Першої та Другої світових воєн, а також інші численні війни та збройні конфлікти першої половини ХХ ст. Таким чином, по всій Галичині збереглося чимало військових поховань різних історичних періодів.

У зв'язку з історико-географічними особливостями регіону, на Львівщині збереглася німецька історико-культурна спадщина, котра виникла в результаті тривалого проживання колоністів. Зазначимо, що ресурсів для розвитку ностальгійного туризму на Львівщині налічуються десятки об'єктів. Проте, найважливішими, тобто такими, які викликають зацікавлення у туристів є колишні колоніальні поселення та військові поховання часів Першої та Другої світових воєн.

Основними передумовами утворення колоніальних поселень на території області стали дві хвилі німецької колонізації Галичини: Йосифінська (70 – 80-ті рр. ХVІІІ ст., 1802–1803 рр.) та Францисканська (1805). Всього, за даними П. Штойка (Петришин, 1996, с. 74) на території Галичини нараховувалося 118 німецьких колоній. Зокрема, на території Львівщини у цей період (ХVІІІ–ХІХ ст.) засновано 51 колонію ("Galizien Deutsche Settlement", n. d.), на території яких дотепер ще є частково збережені елементи духовної та матеріальної спадщини (табл. 1).

Таблиця 1

Німецькі колонії кінця ХVІІІ–ХІХ ст. на території Львівщини
(авторська розробка)

№	Район	Назва колонії	Час створення	Місце знаходження
1	2	3	4	5
1	Городоцький	Ебенау	1808	с. Стоділки
		Фордерберг	1786	околиці м. Городок
2	Дрогобицький	Кенігсау	1783	с. Рівне
		Гассендорф	1782	с. Уличне
		Нойдорф	1783	с. Нове Село
3	Жидачівський	Мюльбах	1786	с. П'ятничани
		Махлинець-колонія	1823	с. Махлинець
4	Жовківський	Айнзінген	1783	с. Дев'ятир
		Дойч-Мокротин	1786	с. Мокротин
		Візенберг	1788	с. Мервичі
		Еренфельд	1864	с. Блищиводи
		Рудольсгоф	1880	біля м. Жовква
		Рехдорф	1883	с. Сарнівка
		Мервичі-колонія	1786	с. Мервичі
		Скварява-колонія	кінець ХVІІ ст.	с. Скварява
		Сопошин-колонія	кінець ХVІІ ст.	с. Сопошин
Дев'ятир-колонія	кінець ХVІІ ст.	с. Дев'ятир		

1	2	3	4	5
5	Миколаївський	Дорнфельд	1786	с. Тернопілля
		Лінденфельд	1788	с. Лубяна
		Райхенбах	1789	с. Красів
6	Перемишлянський	Ушковичі Колонія	1784	с. Ушковичі
		Кимир Колонія	1784	с. Кимир
		Рехфельд	1786	с. Сірники
		Ернсдорф	1794	с. Лани
7	Пустомитівський	Острів	1783	с. Щирець
		Розенберг	1783	с. Щирець
		Кальтвассер	1784	с. Зимна Вода
		Фалькенштайн	1784	с. Соколівка
		Унтерберген	1785	с. Підгірне
		Хоросно Нове	1789	с. Хоросно
		Айнзідель	1836	с. Сердиця
8	Радехівський	Йосипівка	1880	с. Йосипівка
9	Самбірський	Кайзердорф	1783	м. Калинів
10	Сколівський	Анаберг	1835	с. Нагірне
		Феліцінталь	1835	с. Долинівка
		Карлсдорф	1835	с. Климець
11	Сокальський	Брукенталь	1786	с. Хлівчани
12	Старосамбірський	Розенбург	1784	с. Рожеве
13	Стрийський	Ебенау	1783	с. Ланівка
		Брігідау	1783	с. Ланівка
		Гельсендорф	1784	с. Загірне
		Пйохерсдорф	1836	с. Смоляний
14	Турківський	Бориня Колонія	1780	с. Бориня
		Шваби	1780	с. Вовче
		Нижня Яблунька	1796	с. Нижня Яблунька
15	Яворівський	Мюнхенталь	1782	с. Мужилівці
		Дойч-Смолин	1783	с. Смолин
		Мозберг	1773	с. Бердихів
		Вальдорф	1890	с. Велика Вишенька (територія Яворівського полігону)
16	Львів	Вайнберген	1785	м. Винники
		Сигнівка	початок XIX ст.	м. Львів

З табл. 1 бачимо, що найбільша кількість колоній знаходиться на території Жовківського (20,4%) та Пустомитівського районів (14,3%). Це пояснюється ви-
гідним географічним розташуванням районів, зокрема, близькістю до Львова,

що свідчить про сприятливі умови для здійснення господарсько-економічної діяльності їхнього населення. Просторову організацію даних колоній на території Львівщини представлено на рис. 1.

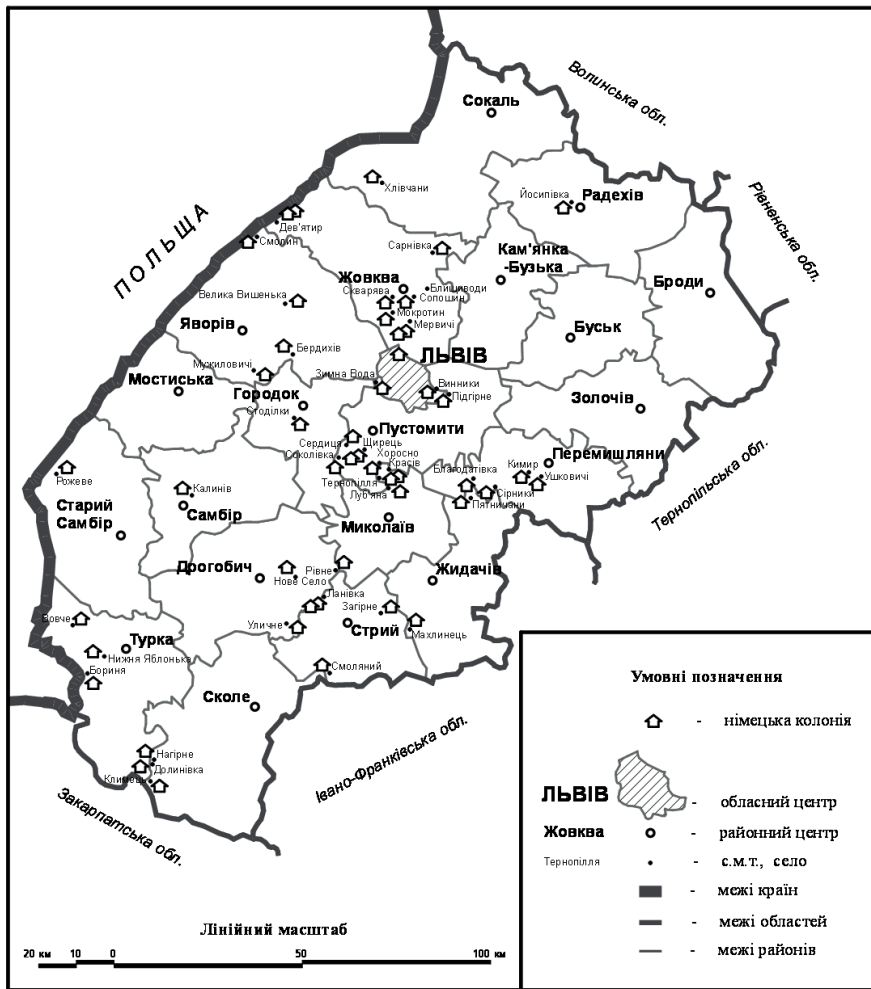

Рис. 1. Німецькі колонії кінця XVIII–XIX ст. на території Львівщини (авторська розробка)

На базі опрацьованих літературних джерел розроблено власну методуку бальної оцінки туристичної привабливості німецьких колоній на Львівщині. Для оцінки нами обрано дев'ять найважливіших критеріїв, котрі характеризують їхню туристичну привабливість, а саме: розташування; значення об'єкта; наявність сакральних споруд; наявність поховань чи кладовищ; наявність збереженої житлової забудови; наявність малих архітектурних форм; представленість у туристичних продуктах; транспортна доступність; наявність інфраструктури. Таким

чином, за кожен пункт відповідно до характеристики можна отримати від одного до трьох балів. Оцінювалися 13 німецьких колоній, розташованих у різних адміністративних районах Львівщини, які найкраще збереглися. Результати наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Бальна оцінка туристичної привабливості німецьких колоній Львівщини
(авторська розробка)

№	Критерії оцінки	Візенберг	Айнзінген	Дойч Мокротин	Вайнберген	Анаберг	Брігідау	Дорнфельд	Брукенталь	Розенбург	Айнзідель	Еренфельд	Кайзердлорф	Мюнхенталь
1	Розташування	3	2	2	3	3	2	3	2	2	3	2	3	2
2	Значення об'єкта	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1
3	Наявність сакральних споруд	2	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	1
4	Наявність поховань, кладовищ	1	2	1	3	2	2	2	2	2	3	1	2	1
5	Наявність збереженої житлової забудови	2	2	2	2	2	3	2	1	3	2	1	2	2
6	Наявність малих архітектурних форм	3	1	3	3	1	3	3	1	2	3	1	2	2
7	Представленість у туристичних продуктах	2	1	2	3	1	3	3	1	1	3	1	1	1
8	Транспортна доступність	3	2	2	3	3	2	3	2	2	3	2	3	2
9	Наявність інфраструктури	3	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2	3	2
Всього		21	14	18	24	19	22	22	13	18	22	12	18	14

Здійснене оцінювання дозволяє розділити німецькі колонії на три групи: високоатрактивні (понад 22 бали), середньоатрактивні (15–21 бал) та малоатрактивні (до 14 балів).

До першої групи ввійшли колонії, де є добре збережені матеріальні та духовні культурні пам'ятки. До цих колоній організують тури регіональні та обласні туроператори. Це такі німецькі колонії: Вайнберген, Брігідау, Дорнфельд та Візенберг. Другу групу становлять колонії із частково збереженою історико-культурною спадщиною та незначним відсотком зацікавлення туристичних фірм для розробки туристичних маршрутів (наприклад: Айнзінген, Дойч Мокротин, Анаберг, Брукенталь, Розенбург). Малоатрактивними з туристичної точки зору є колонії, де майже немає збережених об'єктів показу, про існування колоній на цій території свідчать лише історичні документи або розповіді місцевих жителів. Такими колоніями є Еренфельд, Мюнхенталь та інші.

Результати бальної оцінки дозволили виділити декілька колоній, які є найбільш придатними для використання у туризмі. Однією з таких є колонія Візенберг. Візенберг (нім. Wiesenberg) – колишня німецька колонія біля смт Куликова Жовківського району. Заснована німецькими колоністами у 1788 р. У Візенбергу збереглася планувальна структура поселення, давні межі ділянок, більшість житлових будинків та господарських споруд. Колонію формували 47 ділянок розміром близько 47*25 м, розташованих вздовж двох пересічених під прямим кутом головних вулиць. На їх перетині до сьогодні стоїть будівля колишньої кірхи, перебудованої нещодавно під церкву. Посеред вулиці збереглася невелика громадська криниця з дерева на цегляному підмурівку, накрита бляхою.

Окремою групою ностальгійних ресурсів виступають німецькі та австрійські військові поховання. Поховання військових можна умовно поділити на дві категорії: меморіали Першої та Другої світових воєн. Близькими до німецької культурної спадщини є австрійські військові поховання, тому розглядаємо їх також у контексті залучення для розвитку ностальгійного туризму Львівщини.

Галичина була найсхіднішою частиною Австро-Угорської монархії. Тому, під час Першої світової війни вона стала найбільшим полігоном воєнних дій між Австрією та Російською імперією. Після Першої світової війни на початку 1920-х рр. на Львівщині нараховувалося 392 військові некрополі, в яких поховано останки 84 384 воїнів ("Інститут Україніки", 2020). Загалом, поблизу Львова було повністю або частково знищено близько 30 військових поховальних комплексів. Збереглися хіба що ті, котрі загубилися в лісах чи на околицях цивільних кладовищ. У табл. 3 представлено збережені військові цвинтарі періоду Першої світової війни.

Таблиця 3

Поховання періоду Першої світової війни на Львівщині
(авторська розробка)

№	Місце знаходження	Характеристика
1	Дрогобицький	с. Верхні Гаї 200 воїнів та старшин австрійської армії
2	Жовківський	с. Гійче 800 воїнів австрійської та російської армії
		с. Глинське 300 поховань, серед яких австрійські, німецькі, російські, українські і польські воїни
		с. Добросин збережено 12 пам'ятних хрестів, дослідники припускають знаходження поховань австрійських воїнів
		с. Крехів 20 кам'яних надгробків на австрійському військовому поховальному полі
	с. Липник близько 500 воїнів: австрійців, німців, українців, росіян	
3	Кам'яно-Бузький	с. Жовтанці 400 вояків австрійської, німецької та російської армій
4	Мостиський	с. Боляновичі приблизно 50 австрійських воїнів
5	Перемишлянський	с. Липівці приблизно 500 полеглих австрійських воїнів поховано у братській могилі

6	Сокальський	с. Угнів	60 австрійських, німецьких та російських воїнів, що полягли у боях 1915 р.
7	Яворівський	с. Страдч	60 воїнів австрійської та російської армій
8	На межі Львівської і Тернопільської областей	с. Нараєво	20 воїнів, котрі загинули в 1914–1920 рр., переважно воїни і старшини австрійської, німецької та російської армій

Як бачимо з табл. 3, найбільше військових поховань знаходиться у Жовківському районі, адже в північно-західній частині Львівщини бої проходили найчастіше. Одразу після Першої світової війни великі військові некрополі з'явилися у таких селах району: Гійче, Липнику, Магерові, Потеличі та у м. Раві-Руській.

Вшанування пам'яті загиблих у Другій світовій війні ставить перед сучасним українським суспільством питання про облаштування не лише поховань радянських воїнів, але і військовослужбовців німецького вермахту, могилами котрих на території СРСР майже ніхто не опікувався.

Найбільші та найвідоміші кладовища німецьких воїнів періоду Другої світової війни представлено у табл. 4.

Таблиця 4

Поховання періоду Другої світової війни на Львівщині
(авторська розробка)

№	Місце знаходження		Характеристика
1	Жовківський район	с. Потелич	найбільший військовий меморіальний комплекс німецьких поховань на Львівщині, що відкритий у 1941 р. З часу відкриття комплексу ексгумовано та перепоховано понад 13 тис. німецьких солдат з території Львівської, Волинської, Рівненської, Хмельницької, Тернопільської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей
2	Яворівський район	с. Верещиця	кладовище повоєнного концтабору ОРБ №393 НКВС для німецьких військовополонених; поховання групові, у спільних могилах
3	м. Львів	вул. Івана Мазепи	збереглося 330 бетонних плит з номерами квадратів і могил, на кладовищі проведено реставрацію
4	м. Львів	Янівський цвинтар	на західній околиці цвинтаря розташоване поховання німецьких військовополонених, які перебували у Львові в 1945–1949 рр., збереглося лише 20 номерних могил
5	м. Львів	м. Винники	цвинтар жителів німецької колонії Вайнберг'ен, проте в 1941 р. тут було поховано 14 солдатів Вермахту. За припущенням німецьких експертів у 1944 р. тут був похований також німецький генерал

Значний інтерес серед вищезазначених кладовищ становить військовий меморіальний комплекс німецьких поховань у с. Потелич Жовківського району. Сюди останніми роками продовжують привозити останки німецьких солдатів, віднайдені в похованнях у містах і селах Західної України. Попри те, що німецького військового цвинтаря в Потеличі офіційно не відкрито й досі, він вражає чистотою та впорядкованістю. Поруч із цвинтарем знаходиться німецька кірха. Щороку сюди приїжджають родичі тих, хто тут загинув і навіки спочиває на потелицькій землі (Кучинська & Дорош, 2013, с. 85).

Залучення місць, пов'язаних із воєнними діями, для потреб туризму має свої перспективи. На території Львівщини доцільно використовувати військові поховання як об'єкти пізнання історії. Відвідування місць такого типу матиме позитивний результат для туристів, які прагнуть віднайти місця поховання своїх предків.

Щороку Львівщину відвідує багато ностальгійних туристів, зокрема із Польщі та Німеччини. Проте, це – неорганізовані туристи, які здійснюють подорожі самостійно і, здебільшого, не звертаються до послуг туристичних фірм. Рівень зацікавленості туристичних агентств такими туристами є низьким. Аналіз пропозиції, що надають туристичні фірми, засвідчує що спеціалізованих ностальгійних турів є дуже мало. Більшість туристичних агенцій пропонують лише загальнопізнавальні тури із частковим залученням окремих найбільш популярних ностальгійних ресурсів (Личаківське кладовище, синагога «Золота Роза» тощо) і зовсім не використовують німецьку історико-культурну спадщину. Лише туроператор «Відвідай» (<http://www.vidviday.com.ua>) у Львові пропонує декілька ностальгійних турів, котрі включають відвідання німецьких колоній та поховань. Це, зокрема, тури «Сліди німецьких колоній на схід від Львова», «Сім німецьких колоній біля Щирця», «Сліди німецьких колоній на Жовківщині» та інші. Ще одним аспектом використання ностальгійних ресурсів є створення індивідуальних ностальгійних турів для іноземців, вони виконуються найчастіше «під замовлення» і тому не висвітлюються на Інтернет-сайтах. Як приклад, можна навести некомерційну організацію «Комітет сприяння для галицьких німців» (Hilfskomitee der Galiziendeutschen) (<http://www.galiziendeutsche.de>). На даний час організація активно займається вивченням питання поселень німецьких колоністів на Галичині, зокрема на Львівщині і організацією поїздок до них.

Крім того, дослідженням німецької культурної спадщини у Львівській області найчастіше займаються археологи та архітектори. Для популяризації цього виду туризму необхідна комплексна взаємодія фахівців різних спеціальностей, а також органів державної влади та приватних підприємств, тобто туристичних фірм.

Висновки

Львівська область багата ресурсами ностальгійного туризму, зокрема німецької історико-культурної спадщини. Передумовами розвитку ностальгійного туризму на Львівщині стали: прикордонне розташування, у минулому багатий етнічний склад населення, активні воєнні дії, масова еміграція та депортація населення, голокост, німецька колонізація тощо. Львівщина – одна з територій України, де сконцентровано найбільше ностальгійних ресурсів, представлених німецькою історико-культурною спадщиною. Насамперед, це німецькі колонії та військові поховання. Проте, на даний час ресурси ностальгійного туризму області не використовуються в повному обсязі. Їхнє використання здійснюється у трьох напрямках: індивідуальні подорожі туристів до місць зацікавлення; організація ностальгійних подорожей туристичними фірмами; включення поодиноких ностальгійних об'єктів у популярні туристичні маршрути. Більшість туристичних фірм пропонують тури, котрі включають відвідання вже відомих ностальгійних об'єктів, наприклад: Личаківське кладовище, синагогу «Золота

Роза» тощо. Для популяризації конкретних ресурсів ностальгійного туризму необхідно створювати тематичні ностальгійні тури, котрі орієнтовані на представників певної національності.

Отже, ностальгійний туризм на Львівщині має значні перспективи для розвитку та залучення іноземних туристів (у першу чергу поляків, німців, австрійців та євреїв). Однак варто пам'ятати, що це надзвичайно специфічний вид туризму, розрахований на досить вузьку аудиторію. Організація ностальгійного туризму має певні особливості, які необхідно враховувати при плануванні його просування в регіоні. Необхідність розвитку ностальгійного туризму є обґрунтованою і очевидною для становлення конкурентного туристичного ринку, на якому поки що цей сегмент вільний, а тому дуже привабливий.

Список бібліографічних посилань

- Боднарчук, М. З. (2013). Німецькі поселення Галичини у вимірі їх туристичної привабливості. В *Туристичними шляхами Прикарпаття* (Вип. 2, с. 92–101). Львівський інститут економіки і туризму.
- Вуйцик, О. І. (2009). Розвиток сентиментального (ностальгійного) туризму в Україні. *Географія. Економіка. Екологія. Туризм: регіональні студії*, 3, 40–46.
- Інститут Україніки. (2020). Офіційний сайт. <http://www.ukrainica.org.ua/ukr>.
- Кучинська, І. В., & Дорош, Ю. С. (2013). Перспективні напрямки розвитку ностальгійного туризму у Львівській області (на прикладі Жовківського району). В *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання*, Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Т. 1, с. 83–87). Черкаський державний технологічний університет.
- Лозинський, Р. М., Кучинська, І. В., & Дорош, Ю. С. (2013). Географія ресурсів ностальгійного туризму Жовківського району Львівської області. *Карпатський край*, 1, 94–101.
- Методичні вказівки для розробки туристичних продуктів (за видами туризму). (2012). *Львівський інститут економіки і туризму*.
- Орлова, М. Л. (2009). *Ресурси етнічного туризму регіону: суспільно-географічна оцінка (на матеріалах Одеської області)*. (Автореферат дисертації кандидата географічних наук). Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса.
- Петришин, Г. П. (Ред.). (1996). Німецькі колонії в Галичині: історія, архітектура, культура. Манускрипт.
- Eberhardt, P. (2003). *Ethnic Groups and Population Changes in Twentieth-century Central-Eastern Europe: History, Data, Analysis*. M. E. Sharpe.
- Galizien Deutsche Settlement (the Unterschütz map). (n. d.): Retrieved May 9, 2020, from <http://www.semanchuk.com/gen/maps>.

References

- Bodnarchuk, M. Z. (2013). Nimetski poselennia Halychyny u vymiri yikh turystychnoi pryvabyvosti [German settlements in Galicia in terms of their tourist attractiveness]. In *Turystychnymy shliakhamy Prykarpattia [Tourist routes of Prykarpattia]* (Iss. 2, pp. 92–101). Lviv Institute of Economy and Tourism [in Ukrainian].
- Eberhardt, P. (2003). *Ethnic Groups and Population Changes in Twentieth-century Central-Eastern Europe: History, Data, Analysis*. M. E. Sharpe [in English].
- Galizien Deutsche Settlement (the Unterschütz map) [Galicia German Settlement (the Unterschütz map)]. (n. d.). Retrieved May 9, 2020, from <http://www.semanchuk.com/gen/maps> [in German].
- Instytut Ukrainiky [Institute of Ukraine]. (2020). Ofitsiyni sait. <http://www.ukrainica.org.ua/ukr> [in Ukrainian].
- Kuchynska, I. V., & Dorosh, Yu. S. (2013). Perspektyvni napriamky rozvytku nostalgiihoho turyzmu u Lvivskii oblasti (na prykladzi Zhovkivskoho raionu) [Perspective directions of development of nostalgic tourism in Lviv region (on the example of Zhovkva district)]. In *Turystychnyi ta hotelno-restoranni biznes v Ukraini: problemy rozvytku ta rehuliuвання [Tourism and hotel and restaurant business in Ukraine: problems of development and regulation]*, Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference (Vol. 1, pp. 83–87). Cherkasy Stat Technological University [in Ukrainian].
- Lozynskyi, R. M., Kuchynska, I. V., & Dorosh, Yu. S. (2013). Heohrafiia resursiv nostalgiihoho turyzmu Zhovkivskoho raionu Lvivskoi oblasti [Geography of resources of nostalgic tourism of Zhovkva district of Lviv region]. *Karpatskyi krai*, 1, 94–101 [in Ukrainian].
- Metodychni vkazivky dlia rozrobky turystychnykh produktiv (za vydamy turyzmu) [Methodical instructions for development of tourist products (by types of tourism)]. (2012). Lviv Institute of Economy and Tourism [in Ukrainian].
- Orlova, M. L. (2009). *Resursy etnichnoho turyzmu rehionu: suspilno-heohrafichna otsinka (na materialakh Odeskoi oblasti) [Resources of ethnic tourism in the region: socio-geographical assessment (on the materials of Odessa region)]*. (Eztended abstract of candidate's thesis). Odessa I. I. Mechnikov Natsional University, Odessa [in Ukrainian].
- Petryshyn, H. P. (Ed.). (1996). *Nimetski kolonii v Halychyni: istoriia, arkhitektura, kultura [German colonies in Galicia: history, architecture, culture]*. Manuskrypt [in Ukrainian].
- Vuitsyk, O. I. (2009). Rozvytok sentymentalnoho (nostalgiihoho) turyzmu v Ukraini [Development of sentimental (nostalgic) tourism in Ukraine]. *Geography. Economics. Ecology. Tourism: regional studies*, 3, 40–46 [in Ukrainian].

GERMAN HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE AS A RESOURCE FOR DEVELOPMENT OF NOSTALGIC TOURISM IN THE LVIV REGION

Yulia Dorosh

Lecturer; ORCID: 0000-0002-6849-3142; e-mail: yudorosh07@gmail.com

Lviv Institute of Economics and Tourism, Lviv, Ukraine

Abstract

The article analyzes the German historical and cultural heritage in the Lviv region as a resource for the development of nostalgic tourism. The main approaches to the understanding of nostalgic tourism are outlined and the essence of this concept is specified. Types of nostalgic tourism are identified. The classification of resources that are used in the organization of nostalgic travel is offered. The geography the German settlements, as well as Austrian and German military burials, are studied. An own method of scoring the tourist attractiveness of the German colonial settlements using nine parameters and their assessment on the territory of the Lviv region has been developed. The largest and most famous burials of German and Austrian military burials of the First and Second World Wars are described. The availability of tourist products on the tourist market of Ukraine using the German historical and cultural heritage is analyzed.

Keywords: nostalgic tourism; tourist resources; settlement; military burial; nostalgic tours

